

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

توه قضايه
دانشگاه علوم قضایی خدمات اداری

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد (M.A)

رشته: حقوق جزا و جرم‌شناسی

عنوان: مطالعه تطبیقی تجدیدنظرخواهی از آراء کیفری در
حقوق ایران و آمریکا (با تاکید بر لایحه آئین دادرسی کیفری)

استاد راهنما:

دکتر ناصر قاسمی

استاد مشاور:

دکتر ولی‌اله انصاری

دانشجو:

تقی خدایاری

ماه و سال (دفاع پایان نامه)

دی ماه ۱۳۹۲

این پایان‌نامه را ضمن تشکر و سپاس بیکران، تقدیم می‌نمایم به:

- محضر ارزشمند پدر و مادر عزیزم به خاطر همه تلاشهای محبت‌آمیزی که در دوران مختلف زندگی انجام داده‌اند.
- همسر فداکارم که در تمام طول تحصیل، همراه و همگام من بوده و در سایه همیاری و همدلی او به این منظور نائل شده‌ام.
- برادر مهربانم به پاس دلگرمی و زحمات بی‌پایانش که بدون وجود او طی این مسیر ممکن نبود.
- خواهر و دختر عزیزم که همراهان همیشگی و پشتوانه‌های زندگی‌ام بوده‌اند.

تقدیر و تشکر:

پس از حمد و سپاس خداوند سبحان و درود بر نبی مکرم اسلام حضرت محمد مصطفی (ص) و ائمه اطهار (ع)؛ بر خود فرض می‌داند که از زحمات بی‌دریغ استاد فرزانه جناب آقای دکتر قاسمی که با نظارت مستمر و راهنمایی‌های استادانه و مشفقانه همراه با بزرگواری و بردباری باعث به اتمام رسیدن این تحقیق گردیدند و هم‌چنین از رهنمودهای استاد فرهیخته، جناب آقای دکتر انصاری که برغم کثرت مشغله علمی بر ما منت گذاشته و امر مشاوره این پایان‌نامه را قبول فرمودند، نهایت تقدیر و تشکر بعمل آورد.

چکیده

برخورداری از حق تجدیدنظرخواهی نسبت به آرای صادره از سوی دادگاهها، از اصول مهم و مصادیق بارز مربوط به تضمینات اساسی حقوق اصحاب دعوی کیفری به خصوص متهم است که در قوانین موضوعه از جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. اما در حقوق ایران، این اصل در گذر زمان تحولات عدیده‌ای داشته و شاهد فراز و نشیب‌های متعددی بوده است تا جائیکه به طول چندین سال و به صورت کامل از نظام حقوقی حذف گردید و جای خود را به اصل قطعی بودن احکام سپرد. دیری نپائید که به جهت بروز مشکلات حاصل از غیرقابل تجدیدنظر بودن احکام، قانونگذار از نظر خویش مبنی بر قطعیت احکام عدول نمود و با رجعت به گذشته، اصل تجدیدنظرخواهی را مورد پذیرش قرار داد. سیر تطور قوانین در ایران بیانگر دیدگاه‌های مختلف در خصوص مسأله تجدیدنظر است اما به جرأت می‌توان گفت که متأسفانه، در ایران، هنوز هم این اصل مسلم حقوقی به طور کامل مورد پذیرش قرار نگرفته و در مورد آراء برخی از مراجع قضایی بدوی، هنوز هم اصل قطعیت حکمفرماست. چنانچه این قبیل آراء با احکام قطعی مندرج در قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری مورد مقایسه قرار گیرد، ملاحظه خواهد شد که قانونگذار، در برخی قوانین، مجازات سالب حیات را قطعی اعلام نموده و لیکن مجازات‌های بسیار خفیف همانند جزای نقدی بیش از پانصد هزار ریال قابل تجدیدنظر دانسته شده است که این برخورد دوگانه، حقوق طرفین دعوی کیفری را به شدت تضییع می‌نماید که جا دارد مورد بررسی بیشتری قرار گیرد.

اما در حقوق آمریکا نیز تجدیدنظرخواهی موضوعی است که در طول زمان دچار تحول گردیده است. در آغاز، آرای صادره از سوی مراجع قضایی، قطعی تلقی می‌گردیدند لیکن پس از گذشت مدتی، تأسیس حقوقی تجدیدنظر مورد پذیرش قرار گرفت. این نظام حقوقی، چون به طریقه فدرالی اداره می‌شود، در نوع خود پیچیدگی‌های خاصی را به همراه دارد که ناشی از فعالیت جداگانه دادگاههای فدرال و ایالتی می‌باشد که مورد بررسی دقیق قرار خواهد گرفت.

واژگان کلیدی: تجدیدنظرخواهی، دادگاههای تجدیدنظر ایران، دیوان عالی کشور ایران،

دادگاههای تجدیدنظر میانی آمریکا، دادگاههای آخرین آمریکا

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
بخش اول- کلیات (مباحث عمومی و مبنایی).....	۷
فصل اول- مفاهیم، ضرورت و راههای تجدیدنظرخواهی.....	۸
مبحث اول- تعریف تجدیدنظرخواهی.....	۸
گفتار اول- مفهوم لغوی.....	۸
گفتار دوم- مفهوم اصطلاحی.....	۸
مبحث دوم- ضرورت تجدیدنظرخواهی.....	۹
گفتار اول- نظر مخالفین.....	۹
گفتار دوم- نظر موافقین.....	۱۱
مبحث سوم- چند درجه‌ای بودن رسیدگی.....	۱۶
مبحث چهارم- راههای شکایت از آراء کیفری.....	۱۷
گفتار اول- راههای عادی.....	۱۷
اول- وخواهی.....	۱۸
دوم- تجدیدنظرخواهی.....	۱۹
گفتار دوم- راههای فوق العاده.....	۲۰
اول- فرجام خواهی.....	۲۱
دوم- درخواست اعاده دادرسی.....	۲۲
مبحث پنجم- حق تجدیدنظر در پرتو اسناد بین‌المللی.....	۲۳
فصل دوم- مبنای فقهی و پیشینه تجدیدنظر خواهی از آراء کیفری در ایران.....	۲۴

- مبحث اول- تجدیدنظرخواهی از منظر فقه امامیه ۲۴
- گفتار اول- تمایز تجدید مرافعه و تجدیدنظرخواهی ۲۵
- گفتار دوم : جواز تجدیدنظر در فقه ۲۵
- بند اول- جواز تجدیدنظرخواهی از رای قاضی مجتهد ۲۸
- الف - دلایل مخالفین ۳۰
- ب - پاسخ مخالفین ۳۲
- بند دوم- جواز تجدیدنظر در رای قاضی غیر مجتهد ۳۴
- گفتار سوم- اجزاء و امر قضاوت شده ۳۵
- بند اول- حکم مخالف با ادله قطعی ۳۶
- بند دوم- حکم مخالف با دلیل معتبر ۳۷
- بند سوم- مخالفت حکم با اجتهاد لاحق ۳۸
- بند چهارم- تقصیر در اجتهاد ۳۹
- بند پنجم- عدم رعایت آئین دادرسی یا موازین قضائی ۴۰
- مبحث دوم- پیشینه تجدیدنظرخواهی از منظر زمان ۴۱
- گفتار اول- ایجاد نظام تجدیدنظر ۴۱
- بند اول- قانون اصول محاکمات جزایی مصوب ۱۲۹۰ ۴۱
- الف- اصلاحات سال ۱۳۱۱ ۴۲
- ب- اصلاحات سال ۱۳۳۷ ۴۴
- بند دوم- قانون تسریع دادرسی و اصلاح قسمتی از قوانین دادرسی کیفری و کیفر عمومی
- مصوب ۱۳۵۲ ۴۵

- بند سوم- قانون اصلاح پاره ای از قوانین دادگستری مصوب ۱۳۵۶..... ۴۵
- گفتار دوم- الغاء نظام تجدیدنظر..... ۴۶
- بند اول- آیین نامه دادگاهها و دادرهای انقلاب مصوب ۱۳۵۸/۳/۲۷..... ۴۷
- بند دوم- لایحه قانونی تشکیل دادگاه فوق العاده رسیدگی به جرائم ضد انقلاب مصوب
۱۳۵۸/۴/۵..... ۴۸
- بند سوم- لایحه قانونی تشکیل دادگاههای عمومی مصوب ۱۳۵۸/۶/۲۰..... ۴۸
- بند چهارم- لایحه قانونی دادگاه مدنی خاص مصوب ۱۳۵۸/۷/۸..... ۴۹
- بند پنجم- لایحه قانونی تشکیل دادگاه انقلابی ارتش مصوب ۱۳۵۸/۹/۱۷..... ۵۱
- بند ششم- قانون اصلاح موادی از قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۶۱..... ۵۱
- بند هفتم- دستورالعمل شورای عالی قضایی در اجرای مواد ۲۸۴ و ۲۸۴ مکرر مصوب ۱۳۶۲..... ۵۲
- گفتار سوم- احیاء نظام تجدیدنظر..... ۵۸
- بند اول- قانون تعیین موارد تجدیدنظر احکام دادگاهها و نحوه رسیدگی آنها مصوب ۱۳۶۷
..... ۵۸
- بند دوم- قانون تشکیل دادگاههای کیفری ۱ و ۲ مصوب ۱۳۶۸..... ۶۰
- بند سوم- قانون تجدیدنظر آراء دادگاهها مصوب ۱۳۷۲..... ۶۱
- بند چهارم- قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۷۳..... ۶۳
- بند پنجم- قانون اصلاح قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب مصوب ۱۳۸۱..... ۶۴
- بند ششم- لایحه آیین دادرسی کیفری (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۹)..... ۶۵
- فصل سوم- پیشینه تجدیدنظرخواهی در حقوق آمریکا..... ۶۵
- مبحث اول- تاریخچه مراجع تجدیدنظر فدرال..... ۶۶
- گفتار اول- فصل سوم کنوانسیون حقوق اساسی..... ۶۶

- گفتار دوم- قانون تشکیلات قوه قضائیه..... ۶۶
- گفتار سوم- دیوان عالی ایالات متحده..... ۶۷
- گفتار چهارم- تشکیل دادگاههای تجدیدنظر..... ۷۰
- بند اول- از ۱۷۸۹ تا ۱۸۹۱ میلادی..... ۷۰
- بند دوم- از ۱۸۹۱ تا کنون..... ۷۱
- مبحث دوم- تاریخچه مراجع تجدیدنظر ایالتی..... ۷۲
- گفتار اول- دادگاههای میانی..... ۷۳
- گفتار دوم- دادگاههای آخرین..... ۷۴
- بخش دوم- شرایط و آثار تجدیدنظرخواهی..... ۷۵
- فصل اول- شرایط تجدیدنظرخواهی..... ۷۶
- مبحث اول- درخواست تجدیدنظر و شرایط آن..... ۷۶
- گفتار اول- در حقوق ایران..... ۷۶
- بند اول- در قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری..... ۷۶
- الف- تنظیم درخواست تجدیدنظر..... ۷۶
- ب- مندرجات درخواست تجدیدنظر..... ۷۹
- ج- ابلاغ درخواست تجدیدنظر..... ۷۹
- د- پرداخت هزینه‌ها..... ۸۰
- بند دوم- در لایحه آئین دادرسی کیفری..... ۸۲
- الف- تنظیم دادخواست تجدیدنظر..... ۸۲
- ب- مندرجات دادخواست تجدیدنظر..... ۸۳

- ج- ابلاغ دادخواست تجدیدنظر ۸۴
- د- پرداخت هزینه‌ها ۸۵
- گفتار دوم- در حقوق آمریکا ۸۶
- بند اول- تنظیم دادخواست تجدیدنظر ۸۶
- بند دوم- مندرجات دادخواست تجدیدنظر ۸۷
- بند سوم- ابلاغ دادخواست تجدیدنظر ۸۷
- بند چهارم- پرداخت هزینه‌ها ۸۸
- مبحث دوم- آراء قابل تجدیدنظر ۸۹
- گفتار اول- در حقوق ایران ۸۹
- بند اول- در قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری ۹۰
- الف- جرائمی که مجازات قانونی آن اعدام و رجم است ۹۰
- ب- جرایمی که به موجب قانون مشمول حد یا قصاص نفس و اطراف می باشد ۹۶
- ج- ضبط اموال بیش از یک میلیون ریال و مصادره اموال ۹۶
- د- جرایمی که طبق قانون مستلزم پرداخت دیه بیش از خمس دیه کامل است ۹۷
- ه- جرایمی که حداکثر مجازات قانونی آن بیش از سه ماه حبس یا شلاق یا جزای نقدی
بیش از پانصد هزار ریال باشد ۱۰۰
- و- محکومیت انفصال از خدمت ۱۰۱
- بند دوم- در لایحه آئین دادرسی کیفری ۱۰۳
- الف- جرائم تعزیری بالاتر از درجه هشت ۱۰۳
- ب- جرائم مستلزم پرداخت دیه یا ارش، در صورتی که میزان یا جمع آنها یک دهم دیه
کامل یا بیشتر از آن باشد ۱۰۵

- ج- جرائم حدی ۱۰۵
- د- جرائم مستوجب قصاص نفس یا اطراف ۱۰۵
- ه- کلیه آراء صادره از سوی دادگاه‌های اطفال و نوجوانان ۱۰۶
- گفتار دوم- در حقوق آمریکا ۱۰۶
- مبحث سوم- جهات تجدیدنظر ۱۰۷
- گفتار اول- در حقوق ایران ۱۰۷
- بند اول- ادعای عدم اعتبار مدارک استنادی دادگاه ۱۰۸
- بند دوم- فقدان شرایط قانونی شهادت در شهود ۱۰۸
- بند سوم- دروغ بودن شهادت شهود ۱۰۸
- بند چهارم- ادعای مخالف بودن رأی با قانون ۱۰۹
- بند پنجم- ادعای عدم توجه قاضی به دلایل ابرازی ۱۰۹
- بند ششم- ادعای عدم صلاحیت قاضی صادر کننده رأی یا وجود یکی از شرایط رد دادرسی ۱۱۰
- بند هفتم- ادعای عدم صلاحیت دادگاه صادر کننده رأی ۱۱۱
- بند هشتم- غیرقانونی بودن رأی ۱۱۱
- گفتار دوم- در حقوق آمریکا ۱۱۳
- بنداول- جنبه های حکمی ۱۱۳
- بند دوم- جنبه های موضوعی ۱۱۴
- بند سوم- تجدیدنظر الزامی ۱۱۴
- مبحث چهارم : اشخاص دارای حق تجدیدنظرخواهی ۱۱۵

- گفتار اول- در حقوق ایران..... ۱۱۶
- بند اول- در قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری..... ۱۱۶
- الف- محکوم علیه یا وکیل و نماینده قانونی او..... ۱۱۶
- ب- شاکی خصوصی یا وکیل یا نماینده قانونی او..... ۱۱۸
- ۱- تجدیدنظرخواهی نسبت به آرای صادره از محاکم عمومی جزایی و انقلاب..... ۱۱۸
- ۲- تجدیدنظرخواهی نسبت به آرای صادره از محاکم کیفری استان..... ۱۱۹
- ج- دادستان..... ۱۲۰
- ۱- تجدیدنظرخواهی از آرای غیابی محاکم کیفری..... ۱۲۱
- ۲- تجدیدنظرخواهی از آرای دادگاههای عمومی جزایی و انقلاب..... ۱۲۳
- ۳- تجدیدنظرخواهی از آرای دادگاههای کیفری استان..... ۱۲۳
- بند دوم- در لایحه آئین دادرسی کیفری..... ۱۲۴
- گفتار دوم- در حقوق آمریکا..... ۱۲۵
- بند اول- متهم..... ۱۲۵
- بند دوم- دولت..... ۱۲۷
- بند سوم- شخص ثالث..... ۱۲۹
- مبحث پنجم- مهلت تجدیدنظر..... ۱۳۰
- گفتار اول- در حقوق ایران..... ۱۳۰
- گفتار دوم- در حقوق آمریکا..... ۱۳۳
- فصل دوم- آثار تجدیدنظر خواهی..... ۱۳۵
- مبحث اول- خاتمه صلاحیت دادگاه بدوی..... ۱۳۵

- مبحث دوم- اثر تعلیقی..... ۱۳۶
- مبحث سوم- اثر انتقالی..... ۱۳۷
- گفتار اول- براساس موضوع تجدیدنظرخواهی..... ۱۳۷
- الف- امکان ارائه ادعای جدید..... ۱۳۸
- ب- امکان ارائه دلایل جدید..... ۱۳۸
- گفتار دوم- براساس عنوان تجدیدنظرخواه..... ۱۴۰
- بند اول- دادستان..... ۱۴۰
- بند دوم- متهم..... ۱۴۰
- بند سوم- شاکی یا مدعی خصوصی..... ۱۴۲
- ۱۴۳
- بخش سوم- تشکیلات و آئین رسیدگی مراجع تجدیدنظر..... ۱۴۳
- فصل اول- ساختار و صلاحیت مراجع قضایی..... ۱۴۴
- مبحث اول- محاکم بدوی..... ۱۴۴
- گفتار اول- در حقوق ایران..... ۱۴۴
- بند اول- در قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب..... ۱۴۴
- الف- دادگاه عمومی جزایی..... ۱۴۴
- ب- دادگاه انقلاب..... ۱۴۵
- ج- دادگاه کیفری استان..... ۱۴۶
- بند دوم- در لایحه آئین دادرسی کیفری..... ۱۴۷
- الف- دادگاه کیفری یک..... ۱۴۸

- ب- دادگاه کیفری دو..... ۱۴۹
- ج- دادگاه انقلاب..... ۱۴۹
- د- دادگاه اطفال و نوجوانان..... ۱۵۰
- گفتار دوم- در حقوق آمریکا..... ۱۵۳
- بند اول- دادگاههای فدرال..... ۱۵۳
- الف- دادگاههای بخش..... ۱۵۳
- ب- دادگاههای ناحیه‌ای..... ۱۵۳
- بند دوم- دادگاههای ایالتی..... ۱۵۵
- الف- محاکم بدوی با صلاحیت محدود..... ۱۵۵
- ب- محاکم بدوی با صلاحیت عام..... ۱۵۶
- مبحث دوم- مراجع رسیدگی به درخواست تجدیدنظر..... ۱۵۷
- گفتار اول- در حقوق ایران..... ۱۵۷
- بند اول- در قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری..... ۱۵۷
- الف- دادگاه تجدیدنظر..... ۱۵۸
- ب- دیوان عالی کشور..... ۱۶۰
- بند دوم- در لایحه آئین دادرسی کیفری..... ۱۶۱
- الف- دادگاه تجدیدنظر..... ۱۶۱
- ب- دیوان عالی کشور..... ۱۶۱
- گفتار دوم- در حقوق آمریکا..... ۱۶۱
- بند اول- تجدیدنظر خواهی..... ۱۶۱

- الف- دادگاههای تجدیدنظر فدرال..... ۱۶۱
- ب- دادگاههای تجدیدنظر میانی (ایالتی)..... ۱۶۲
- بند دوم- فرجام خواهی..... ۱۶۴
- الف- دیوان عالی آمریکا (فدرال)..... ۱۶۴
- ب- محاکم آخرین (دیوان عالی ایالتی)..... ۱۶۶
- گفتار سوم- مراجع تجدیدنظر از احکام صادره در خصوص مواد مخدر..... ۱۶۷
- فصل دوم- تعارض قوانین مربوط به تجدیدنظر از حکم کیفری در زمان صدور حکم..... ۱۶۹
- مبحث اول- دامنه اعمال فوری قانون لاحق و حکومت قانون زمان صدور حکم..... ۱۶۹
- مبحث دوم- اجرای قاعده در مورد موضوعات مختلف تجدیدنظر از احکام..... ۱۷۴
- گفتار اول- آرای قابل تجدیدنظر و دارندگان حق تجدیدنظر..... ۱۷۵
- گفتار دوم- مهلت تجدیدنظر از احکام..... ۱۷۶
- گفتار سوم- روشهای اجرایی استفاده از حق تجدیدنظر..... ۱۷۶
- فصل سوم- نحوه رسیدگی و اتخاذ تصمیم در مرجع تجدیدنظر..... ۱۷۷
- مبحث اول- در حقوق ایران..... ۱۷۷
- گفتار اول- دادگاه تجدیدنظر..... ۱۷۷
- بند اول- آئین رسیدگی..... ۱۷۷
- الف- مسأله ارجاع..... ۱۷۷
- ب- تشکیل دادگاه تجدیدنظر..... ۱۷۸
- ج- لزوم رعایت مقررات دادرسی بدوی در مرحله تجدیدنظر..... ۱۷۸
- د- ماهوی بودن رسیدگی تجدیدنظر..... ۱۷۹

- ه- منع دادگاه تجدیدنظر از تشدید مجازات مندرج در حکم بدوی..... ۱۷۹
- ۱- اشتباه در حکم بدوی..... ۱۸۴
- ۲- تعیین مجازات در محدوده حداقل و حداکثر..... ۱۹۰
- ۳- تعیین مجازات کمتر براساس تکلیف قانونی..... ۱۹۰
- ۴- تکلیف دادگاه به تعیین مجازات معین و عدم اعمال تخفیف..... ۱۹۱
- ۵- وضعیت مربوط به تعدد و تکرار جرم..... ۱۹۲
- و- صدور رای غیابی در مرحله تجدیدنظر..... ۱۹۳
- بند دوم- انواع تصمیمات دادگاه تجدیدنظر..... ۱۹۴
- الف- قرار رفع نقص..... ۱۹۵
- ب- تأیید حکم بدوی..... ۱۹۵
- ج- تأیید حکم بدوی با اصلاح آن..... ۱۹۶
- د- تبرئه محکوم علیه..... ۱۹۷
- ه- نحوه اقدام در خصوص عدم صلاحیت دادگاه بدوی..... ۱۹۸
- و- فسخ رای بدوی و صدور رای قانونی جدید..... ۲۰۱
- گفتار دوم- دیوان عالی کشور..... ۲۰۱
- بند اول- آئین رسیدگی..... ۲۰۱
- الف- رسیدگی حکمی یا ماهوی..... ۲۰۱
- ب- دعوت از اصحاب دعوی..... ۲۰۳
- بند دوم- انواع تصمیمات دیوان عالی کشور..... ۲۰۴
- الف- ابرام رای تجدیدنظر خواسته..... ۲۰۴

- ب- نقض بلا ارجاع..... ۲۰۵
- ج- نقض به لحاظ نقص تحقیقات..... ۲۰۶
- د- نقض به علت عدم صلاحیت..... ۲۰۶
- ه- نقض و ارجاع در سایر موارد..... ۲۰۸
- مبحث دوم: در حقوق آمریکا..... ۲۰۸
- گفتار اول- محاکم تجدیدنظر..... ۲۰۸
- بند اول- آئین رسیدگی..... ۲۰۸
- الف- طرح دادخواست تجدیدنظر..... ۲۰۸
- ب- تشکیل پرونده در مرحله تجدیدنظرخواهی..... ۲۰۹
- ج- ارائه خلاصه‌ای از پرونده..... ۲۰۹
- د- استدالات شفاهی..... ۲۱۰
- ۱- تصمیم‌گیری بدون استدالات شفاهی..... ۲۱۱
- ۲- زمان‌بندی استدالات شفاهی..... ۲۱۲
- ۳- مقررات محل تشکیل جلسه دادگاه..... ۲۱۳
- ۴- آماده شدن برای استدالات..... ۲۱۴
- ۵- بیانیه آغازین..... ۲۱۵
- ۶- بیان واقعیات پرونده..... ۲۱۵
- ۷- محتوای استدالات..... ۲۱۶
- ۸- دستورالعمل مربوط به تجدیدنظرخوانده..... ۲۱۶
- ه- لایحه مکتوب..... ۲۱۷

- بند دوم- تشکیلات دادگاه تجدیدنظر..... ۲۱۷
- بند سوم- تصمیمات دادگاه تجدیدنظر..... ۲۲۱
- الف- تأیید حکم بدوی..... ۲۲۱
- ب- تأیید و اصلاح حکم بدوی..... ۲۲۲
- ج- نقض بلا ارجاع..... ۲۲۲
- د- نقض و ارجاع..... ۲۲۲
- گفتار دوم- دیوان عالی ایالات متحده آمریکا..... ۲۲۳
- بند اول- انواع صلاحیت دیوان..... ۲۲۴
- الف- صلاحیت رسیدگی اصلی..... ۲۲۴
- ب- صلاحیت رسیدگی تجدیدنظری..... ۲۲۵
- بند دوم- آئین رسیدگی دیوان..... ۲۲۶
- الف- قرار استماع دعوی..... ۲۲۶
- ۱- استدلالات شفاهی..... ۲۲۷
- ۲- جلسات (کنفرانس)..... ۲۲۹
- ۳- انشای عقیده..... ۲۳۰
- ب- رد دادخواست تجدیدنظر خواهی..... ۲۳۱
- نتیجه‌گیری و پیشنهادات..... ۲۳۱
- فهرست منابع..... ۲۳۶

علائم اختصاری

- ق.آ.د.ک.....قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور کیفری
- ق.آ.د.م.....قانون آئین دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب در امور مدنی
- ق.ت.آ.د.....قانون تجدیدنظر آراء دادگاهها
- ق.ت.د.ع.ا.....قانون تشکیل دادگاههای عمومی و انقلاب
- ق.م.ا.....قانون مجازات اسلامی
- ل.آ.د.ک.....لایحه آئین دادرسی کیفری

مقدمه

حس عدالت‌خواهی از ودیعه‌های گرانقدر خداوند در سرشت آدمی است. مفهوم عدالت در فرهنگ ملل ریشه دارد و با تغییر و تحول فرهنگ‌ها، متحول می‌شود. آئین دادرسی و رسیدگی‌های قضایی نیز از مصادیق بارز تجلی فرهنگ‌ها و آداب و رسوم در کاربرد عدالت است. از توابع و متفرعات شیوه رسیدگی و محاکمه، مسأله پذیرش تجدیدنظر در احکام صادره و علی‌الخصوص در احکام کیفری است.

چنین به نظر می‌رسد که در سیستم‌های حقوقی دنیا، موضوع تجدیدنظر با فراز و نشیب‌های متعددی روبرو بوده است و نظام قضایی ایران نیز از این قاعده مستثنی نیست. بر خلاف آنچه پیروان مکتب تاریخی ادعا می‌کنند، قاعده حقوقی خود به خود به وجود نمی‌آید و گاه نتیجه برخورد نیروهای اجتماعی و سالیان دراز مبارزه فرهنگی و جنگ‌های خونبار است. با این حال فلسفه و دلیل نظری قبول یا رد تأسیس حقوقی تجدیدنظرخواهی در یک نظام حقوقی می‌تواند توجیحات مخصوص به خود را داشته باشد. نکته حائز اهمیت در مورد نظام قضایی ایران، توجه دقیق به مسائل فقهی است. فقه اسلامی و علی‌الخصوص فقه شیعی، حسب مقتضای تاریخی و زمانی، اولین نظامی بود که چشمها را به خود خیره نمود و امید دل مظلومین و پا برهنگان گشت. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به لحاظ وجود اندیشه انطباق تمامی امور با مسائل فقهی و بر پایه تفاسیری خاص از فقه، نظام تجدیدنظرخواهی الغاء گردید. متأسفانه در تدوین و تصویب قوانین و هم‌آهنگ نمودن آنها با موازین اسلامی، مطالعه و کنکاش لازم بخصوص در جهت درک مبانی اسلامی بعمل نیامد و این امر گاه منجر به تصویب قوانینی شد که در عمل موفق نبود و نتوانست نیاز جامعه را تأمین کند و چون به عنوان قانون منطبق بر موازین اسلامی عنوان شد، چهره ناموفقی از احکام اجتماعی اسلامی را نشان داد و در برخی مواقع هم با توجیه ضرورت و یا با بازی با الفاظ، قوانین و مقررات آنگونه که به زعم تدوین‌کنندگان نیازها را بر طرف نماید تصویب شد، و ظاهر شرعی آن هم به اصطلاح حفظ شد. الغاء تجدیدنظرخواهی و قطعیت یافتن احکام در مرحله بدوی، موجب شد تا نظم دادرسی بر هم زده